

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

Handelingen

Annales

INTEGRAAL VERSLAG
VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE

COMPTE RENDU INTÉGRAL
DE LA RÉUNION PUBLIQUE DE LA

COMMISSIE VOOR HET **B**EDRIJFSLEVEN,
HET **W**ETENSCHAPSBELEID,
HET **O**NDERWIJS,
DE **N**ATIONALE WETENSCHAPPELIJKE
EN CULTURELE INSTELLINGEN,
DE **M**IDDENSTAND
EN DE **L**ANDBOUW

COMMISSION DE L'**E**CONOMIE,
DE LA **P**OLITIQUE SCIENTIFIQUE,
DE L'**E**DUCTION,
DES **I**NSTITUTIONS SCIENTIFIQUES
ET CULTURELLES NATIONALES,
DES **C**LASSES MOYENNES
ET DE L'**A**GRICULTURE

VAN

DU

14-12-1999

14-12-1999

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes conférés pour l'Organisation de luttes originales
CVP	:	Christelijke Volkspartij
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone - Mouvement du citoyens pour le changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie & ID21

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 50 0000/00	:	Documents parlementaires de la 50e législature, suivi du n° et dy n° consécutif
QRVA	:	Question et Réponses écrites
HA	:	Annales (Compte Rendu intégral)
CRA	:	Compte Rendu Analytique
PLEN	:	Séance plénière
COM	:	Réunion de commission

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 50 0000/00	:	Parlementaire documenten van de 50e zittingsperiode + het nummer en het volgnummer
QRVA	:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
HA	:	Handelingen (Beknopt Verslag)
BV	:	Beknopt Verslag
PLEN	:	Plenum vergadering
COM	:	Commissievergadering

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Commandes :
Place de la Nation, 1008 Bruxelles
Fax : 02/549 82 60
Tél. : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : aff.generales@laChambre.be

Officiële publicaties, van de Kamer van volksvertegenwoordigers
Bestellingen :
Natieplein, 1008 Brussel
Fax : 02/549 81 60
Tel. : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : alg.zaken@deKamer.be

Inhoud

Dinsdag 14 december 1999

COMMISSIE VOOR HET BEDRIJFSLEVEN, HET WETENSCHAPSBELEID, HET ONDERWIJS, DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE INSTELLINGEN, DE MIDDENSTAND EN DE LANDBOUW - COM 071

Samengevoegde interpellaties en mondelinge vraag :

- interpellatie van mevrouw Martine Dardenne tot de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de octrooiverlening op levende organismen" (nr. 163)

- mondelinge vraag van mevrouw Magda De Meyer aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de octrooien op levende organismen" (nr. 573)

- interpellatie van mevrouw Simonne Creyf tot de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de houding van België ten aanzien van de Europese octrooi-richtlijn" (nr. 189)

sprekers : **Martine Dardenne, Magda De Meyer, Rudy Demotte**, minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek

Moties

Mondelinge vraag van de heer Jean-Paul Moerman aan de minister van Landsverdediging en aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de positie van de Belgische ondernemingen in het kader van de industriële activiteiten met civiele en/of militaire toepassingen" (nr. 430)

(Het antwoord werd verstrekt door de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek)

sprekers : **Jean-Paul Moerman, Rudy Demotte**, minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek

Mondelinge vraag van mevrouw Simonne Creyf aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de verkoop van alcohol in de nachtwinkels" (nr. 597)

sprekers : **Simonne Creyf, Rudy Demotte**, minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek

Mondelinge vraag van mevrouw Simonne Creyf aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de vervalsing van betaalkaarten" (nr. 662)

sprekers : **Simonne Creyf, Rudy Demotte**, minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek

Mondelinge vraag van de heer Claude Eerdekenes aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de betrekkingen waarvoor betaald moet worden" (nr. 621)

sprekers : **Claude Eerdekenes**, voorzitter van de PS-fractie, **Rudy Demotte**, minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek

Sommaire

Mardi 14 décembre 1999

COMMISSION DE L'ÉCONOMIE, DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE, DE L'ÉDUCATION, DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES NATIONALES, DES CLASSES MOYENNES ET DE L'AGRICULTURE COM 071

Interpellations et question orale jointes :

- interpellation de Mme Martine Dardenne au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le brevetage du vivant" (n° 163)

- question orale de Mme Magda De Meyer au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le brevetage du vivant" (n° 573)

- interpellation de Mme Simonne Creyf au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "la position de la Belgique au sujet de la directive européenne sur les brevets" (n° 189)

orateurs : **Martine Dardenne, Magda De Meyer, Rudy Demotte**, ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique

Motions

Question orale de M. Jean-Paul Moerman au ministre de la Défense et au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le positionnement des entreprises belges dans le cadre des activités industrielles à applications civiles et/ou militaires" (n° 430)

(La réponse a été donnée par le ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique)

orateurs : **Jean-Paul Moerman, Rudy Demotte**, ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique

Question orale de Mme Simonne Creyf au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "la vente d'alcool dans les magasins ouverts durant la nuit" (n° 597)

orateurs : **Simonne Creyf, Rudy Demotte**, ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique

Question orale de Mme Simonne Creyf au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "la falsification des cartes de paiement" (n° 662)

orateurs : **Simonne Creyf, Rudy Demotte**, ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique

Question orale de M. Claude Eerdekenes au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "les emplois payants" (n° 621)

orateurs : **Claude Eerdekenes**, président du groupe PS, **Rudy Demotte**, ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique

Mondelinge vraag van de heer André Frédéric aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "publicaties bestemd voor alle brievenbussen" (nr. 620)

17

sprekers : **André Frédéric, Rudy Demotte**, minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek

Mondelinge vraag van mevrouw Frieda Brepoels aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de controle op vuurwerk" (nr. 642)

17

sprekers : **Frieda Brepoels, Rudy Demotte**, minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek

Schorsing

19

Mondelinge vraag van de heer Daan Schalck aan de staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling over "de aangekondigde tariefdalings voor elektriciteit met ingang van 1 juli 2000" (nr. 535)

19

sprekers : **Daan Schalck, Olivier Deleuze**, staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling

Mondelinge vraag van de heer Joos Wauters aan de staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling over "de berging van nucleair afval" (nr. 586)

20

sprekers : **Joos Wauters, Olivier Deleuze**, staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling

Question orale de M. André Frédéric au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "les publications toutes boîtes" (n° 620)

17

orateurs : **André Frédéric, Rudy Demotte**, ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique

Question orale de Mme Frieda Brepoels au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le contrôle des feux d'artifice" (n° 642)

17

orateurs : **Frieda Brepoels, Rudy Demotte**, ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique

Suspension

19

Question orale de M. Daan Schalck au secrétaire d'Etat à l'Energie et au Développement durable sur "la réduction annoncée des tarifs de l'électricité à compter du 1er juillet 2000" (n° 535)

19

orateurs : **Daan Schalck, Olivier Deleuze**, secrétaire d'Etat à l'Energie et au Développement durable

Question orale de M. Joos Wauters au secrétaire d'Etat à l'Energie et au Développement durable sur "le stockage des déchets nucléaires" (n° 586)

20

orateurs : **Joos Wauters, Olivier Deleuze**, secrétaire d'Etat à l'Energie et au Développement durable

COMMISSION DE L'ÉCONOMIE,
DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE,
DE L'ÉDUCATION, DES INSTITUTIONS
SCIENTIFIQUES ET CULTURELLES
NATIONALES, DES CLASSES MOYENNES
ET DE L'AGRICULTURE

RÉUNION PUBLIQUE DU
MARDI 14 DÉCEMBRE 1999

COMMISSIE VOOR HET BEDRIJFSLEVEN,
HET WETENSCHAPSBELEID,
HET ONDERWIJS, DE NATIONALE
WETENSCHAPPELIJKE EN CULTURELE
INSTELLINGEN, DE MIDDENSTAND
EN DE LANDBOUW

OPENBARE VERGADERING VAN
DINSDAG 14 DECEMBER 1999

De vergadering wordt geopend om 14.15 uur door de heer **Jos Ansoms**, voorzitter.

La réunion est ouverte à 14.15 heures par M. **Jos Ansoms**, président.

Interpellations et question orale jointes :

- **interpellation de Mme Martine Dardenne au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le brevetage du vivant" (n° 163)**

- **question orale de Mme Magda De Meyer au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le brevetage du vivant" (n° 573)**

- **interpellation de Mme Simonne Creyf au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "la position de la Belgique au sujet de la directive européenne sur les brevets" (n° 189)**

Samengevoegde interpellaties en mondelinge vraag :

- **interpellatie van mevrouw Martine Dardenne tot de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de octrooiverlening op levende organismen" (nr. 163)**

- **mondelinge vraag van mevrouw Magda De Meyer aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de octrooien op levende organismen" (nr. 573)**

- **interpellatie van mevrouw Simonne Creyf tot de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de houding van België ten aanzien van de Europese octrooirichtlijn" (nr. 189)**

Mme **Martine Dardenne** (AGALEV-ECOLO) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, la directive 98/44 sur la protection juridique des inventions biotechnologiques a fait l'objet de débats très longs et parfois durs au Parlement européen. Cette directive avait été refusée une première fois par l'assemblée parlementaire européenne en 1995. Elle a ensuite été redéposée par la Commission et finalement adoptée en 1997 - on peut le dire - sous la pression d'une série de lobbies intéressés, notamment le génie génétique, l'agro-alimentaire et l'industrie pharmaceutique.

L'habillage juridique cité par les partisans du brevetage généralisé du vivant ne masque pas le contenu réel de la directive. Il s'agit bien d'une législation visant avant tout à faciliter la vie des multinationales et à étendre l'emprise et la logique du secteur marchand à des domaines qui lui étaient jusque là extérieurs, sinon interdits.

En fait, le principe du brevetage des organismes vivants et du support de l'hérédité - c'est-à-dire des séquences d'ADN - est devenu la base même de la directive.

Je m'en voudrais de ne pas rappeler au moins trois points ici. Le premier parlera des présupposés sur lesquels repose la notion de brevetage. Le second concerne les changements fondamentaux du concept même de brevetage qui sont induits par cette directive. Et, en troisième lieu, les conséquences de la généralisation de cette pratique en ce qui concerne le vivant. C'est ce que la directive nomme pudiquement les inventions biotechnologiques.

Quels sont les présupposés qui sont à la base de la notion de brevetage ? Avant de répondre à cette question, il faut rappeler une chose qui était évidente jusqu'il

Martine Dardenne

y a peu, mais qui ne l'est plus. C'est que les processus biologiques ont toujours été exclus de la brevetabilité, du fait de leur caractère incontrôlable. Au départ, seuls les processus physiques et, dans un deuxième temps, les mécanismes chimiques furent considérés comme des forces naturelles qui pouvaient être prédites et contrôlées.

Il y eut dès lors consensus sur le fait que "seules les inventions dont le contenu résultait de l'application arbitraire de formes humaines extérieures à la matière inanimée pouvaient être brevetées." Cette définition a été donnée par la division d'appel de l'office allemand des brevets.

Certes, il est fondamental, dans une société évoluée, de protéger les droits de ceux qui contribuent, par leur travail, à l'approfondissement des connaissances et à l'enrichissement collectif de l'humanité. Les créateurs, les chercheurs, les inventeurs ne peuvent se voir dépossédés de la paternité de leurs découvertes et inventions, en particulier lorsque des applications commerciales rentables sont prévisibles.

Le mécanisme du brevet ne pose guère de problèmes quand on reste dans le domaine de l'inanimé. Par contre, il soulève des questions fondamentales quand on veut l'appliquer au vivant et en particulier à l'homme lui-même.

J'en viens maintenant au deuxième point, que j'ai d'ailleurs déjà pu aborder à l'occasion d'interpellations développées au Sénat durant la précédente législature : les changements fondamentaux mêmes du concept de brevetage qui sont induits par cette directive.

Que se passe-t-il actuellement ? On fait comme si de rien n'était. Effectivement, dans la plupart des pays européens, la délivrance de brevets sur les gènes, qui s'opère plus ou moins à la sauvette, ne se fait pas sur la base d'une loi nationale mais a découlé d'interprétations juridiques successives dont le public n'a pratiquement jamais eu connaissance. Ainsi, l'Office européen des brevets prend-il des décisions en matière de brevetage sur le vivant, sur la base de la convention européenne de 1973 sur laquelle je reviendrai en fin d'interpellation. Cette directive ne disait bien évidemment mot - et pour cause - des inventions biotechnologiques.

Toutes les décisions prises de cette manière par l'Office européen des brevets sont susceptibles d'être légalement contestées, vu l'absence de base juridique claire. Il y a d'ailleurs des procès pendants devant les tribunaux, notamment sur la souris transgénique, si je ne m'abuse.

Le but de la directive est de garantir la sécurité juridique à "tous les inventeurs" et à toutes les matières concernées par les biotechnologies. Cette sécurité juridique passe par des changements fondamentaux du concept même du brevetage.

La première différence, le premier changement induit sur la notion de brevet est l'élimination de la différence entre la découverte et l'invention. La directive précise, en effet, qu'une matière biologique isolée de son environnement naturel ou produite à l'aide d'un procédé technique peut être l'objet d'une invention, même lorsqu'elle préexistait à l'état naturel.

Il faut donc bien faire la différence entre deux éléments : d'une part, la matière biologique qui préexiste, qui n'est pas quelque chose que l'on invente mais que l'on découvre ou dont on met à jour les processus; d'autre part, les techniques et les processus qui servent à mettre à jour les processus.

Si nous pouvons accepter que les techniques de mise à jour ou, en tout cas, de conservation soient effectivement brevetées, il n'en est pas de même des gènes que l'on isole ou que l'on clone ou des séquences de gènes provenant de végétaux, d'animaux ou d'humains qui deviennent brevetables d'après l'acception de la directive et qui sont considérés de facto comme les propriétés intellectuelles potentielles d'un chercheur puisqu'ils sont devenus de véritables inventions. Non seulement propriété intellectuelle d'un chercheur mais aussi d'une institution ou d'une compagnie transnationale, même si ces gènes existent depuis des milliers d'années.

Deuxième élément fondamental, me semble-t-il, dans le changement de concept, la condition de stricte reproductibilité que l'on exige des résultats d'une invention est supprimée par la directive. Il n'est désormais plus indispensable que l'invention donne des résultats identiques après reproduction, ce qui était un critère fondamental jusqu'ici pour obtenir un brevet. La suppression de cette condition de brevetabilité s'explique par le fait qu'il est pratiquement impossible d'obtenir, avec les méthodes d'eugénisme génétique actuelles, une version génétiquement identique des organismes vivants. Il y aura toujours une petite différence.

L'intention de la directive est de supprimer toutes les contraintes qui nuiraient à cette forme de brevetage. Il suffira donc, à l'avenir, de déposer un simple exemplaire de l'invention protégée.

En ce qui concerne les gènes humains, la directive précise qu'un gène humain ou tout autre élément peut constituer une invention brevetable dès lors qu'il est isolé du corps humain. Nous serons bientôt "brevetés". Les femmes le sont déjà en partie puisqu'une substance du lait maternel est brevetée.

Cet article consacre la marchandisation et la commercialisation du corps humain. On peut se poser légitimement la question de savoir si le génome humain n'est pas le patrimoine commun de l'humanité. La conception selon laquelle l'être humain, comme l'animal ou le végétal, se réduit à un assemblage d'organes, de cellules ou de

Martine Dardenne

séquences d'ADN s'impose précisément avec l'adoption de cette directive. La commercialisation qui s'ensuit, quelles que soient les fausses balises mises en place, en est la conséquence logique.

Cette conception marchande se heurte à une série de positions officielles. En 1991, notamment, le Comité consultatif national d'éthique français avait remis un avis significatif sur la non-commercialisation du génome humain. Plus récemment, en 1996, la Commission juridique du comité international de bioéthique de l'Unesco a déclaré le génome humain patrimoine commun de l'humanité et a mis l'accent sur l'impérieuse nécessité d'un partage équitable des connaissances scientifiques sur le génome humain qui doivent profiter à l'humanité dans son ensemble. C'est un des aspects essentiels du problème.

Autre point de comparaison, la Convention européenne sur les brevets, de même d'ailleurs que l'ADPIC, accord relatif aux aspects des droits de propriété intellectuelle qui touchent au commerce du GATT, exclut de la brevetabilité les techniques thérapeutiques et diagnostiques qui sont, la plupart du temps, liées à cette problématique des gènes.

Cela doit sans doute faire partie du paquet que l'on voudrait revoir à l'OMC mais chacun sait ce qu'il est advenu à Seattle de cet ensemble de propositions.

Je voudrais évoquer rapidement les conséquences du glissement de cette notion de brevet sur les inventions et non sur les découvertes, et donc le brevetage du vivant. Ces conséquences sont nombreuses. C'est notamment la marginalisation des petits agriculteurs, la légalisation de la "biopiraterie", l'exclusion du tiers monde, la diminution de la qualité, l'augmentation des prix et l'érosion de la biodiversité.

Comment se fait-il que les petits agriculteurs se retrouveront marginalisés ? En fait, c'est assez simple à comprendre - et je pense que nous en avons déjà abondamment parlé. En fait, le brevetage des semences agricoles menace le milliard de producteurs du Sud, qui nourrissent 80% de la population des pays sous-développés, lequel brevetage permettra à des sociétés privées de contrôler toute la chaîne alimentaire, depuis le patrimoine génétique jusqu'à la commercialisation des aliments. Les sociétés agro-chimiques développent des plantes à haut rendement, qui exigent une consommation accrue de pesticides et d'engrais chimiques dans la production desquels elles interviennent également en retour.

Sous couvert de libéralisation, nous sommes en réalité confrontés aux formes de monopole les plus avancées, le brevetage étant d'ailleurs à mon sens une des formes les plus parfaites du protectionnisme. Une fois détentrices d'un brevet, ces sociétés peuvent interdire à un agriculteur de reproduire lui-même les semences ou de

les croiser avec d'autres. Conséquemment, ce droit au réensemencement, revendiqué par tous les agriculteurs du tiers monde, se trouve de la sorte largement menacé par la directive en question. Il est donc vrai que ce système engendre l'exclusion des producteurs les plus pauvres, en entravant leur capacité de produire des aliments et de gagner leur vie, qu'il renforce dangereusement la dépendance de paysans vis-à-vis de sociétés transnationales et qu'il réduit de ce fait aussi l'autosuffisance alimentaire.

En outre, qu'en est-il de la légalisation de la biopiraterie ? Le brevetage du vivant va encourager les sociétés privées à puiser dans la riche biodiversité des pays du Sud, afin de créer des produits qu'elles commercialisent ensuite sur le marché international. Les petits agriculteurs et les communautés locales des pays sous-développés se voient ainsi dépossédés d'une richesse qu'ils ont protégée et améliorée au cours des siècles, même si c'était de manière empirique. L'on estime que l'utilisation des ressources génétiques du tiers monde dans le secteur agricole rapporte aux pays développés quatre à cinq milliards de dollars par an. Partant, le tiers monde est évidemment exclu, puisque la création de semences agricoles et l'obtention de brevets constituent des processus extrêmement lents, spécialisés et coûteux, et puisque le tiers monde ne dispose pas de ces technologies et n'a pas le même accès au brevetage que les nations riches. De là, les petits producteurs se retrouvent dans l'incapacité de tirer profit de leurs connaissances traditionnelles et de leurs innovations, ce qui accroît les phénomènes de dépendance.

Par ailleurs, l'on peut se dire que dans les pays riches où les brevets sont autorisés, l'industrie agro-alimentaire préfère les semences brevetables, c'est-à-dire manipulées génétiquement, car celles-ci génèrent des revenus plus importants. Néanmoins, les conséquences des organismes génétiquement modifiés sur l'environnement et sur la santé publique demeurent largement méconnues. De plus, les brevets vont impliquer la perception de royalties dès l'achat de semences et le prix des aliments ne pourra qu'augmenter en conséquence sur le marché mondial.

Enfin, je pointerai comme dernière conséquence de ce brevetage l'érosion de la biodiversité, étant donné que le développement de l'agriculture industrielle, favorisée par le brevetage du vivant, provoque bien entendu une fulgurante érosion de la biodiversité. Il est urgent de s'en préoccuper car cette agriculture industrielle constituera - et constitue d'ailleurs déjà - la source même de l'alimentation mondiale et car le processus d'érosion de la biodiversité est déjà en marche - pour preuve, en Grèce, nous sommes passés de mille espèces de blé emblavé au début du siècle à sept ou huit aujourd'hui.

Martine Dardenne

Il est évident que l'érosion de la biodiversité constitue potentiellement un danger, notamment en matière d'alimentation mondiale, contrairement à ce que l'on croit trop souvent.

Au surplus, outre les pays du Sud et les agriculteurs, les consommateurs seront aussi perdants, puisque les brevets encouragent notamment le développement des organismes génétiquement modifiés. Les consommateurs n'y trouveront aucun avantage, d'autant qu'ils sont très peu informés et ne bénéficient guère d'étiquetages corrects. De la même façon, l'on peut affirmer que les patients seront aussi touchés par le brevetage généralisé du vivant, étant donné que des sociétés pharmaceutiques pourront à l'avenir devenir propriétaires de gènes ou d'une séquence de gènes, qu'elles ont découverts et non inventés, et qu'elles pourront dès lors entraver la recherche scientifique en bloquant ce gène ou cette série de gènes. Partant, le système du brevetage n'encourage assurément pas la recherche commune de nouveaux traitements médicaux, ce qui est déjà illustré aujourd'hui par de nombreux exemples concrets.

D'autre part, l'environnement sera également perdant puisque la dissémination des OGM entraîne des transferts de gènes, entraîne l'utilisation accrue de certains pesticides, entraîne des cas de résistance et une perte de biodiversité des écosystèmes.

J'estime donc utile de rappeler ces différents enjeux puisqu'ils restent en débat. En effet, à la suite de l'adoption de cette directive, plusieurs gouvernements - Pays-Bas, Italie et Norvège en qualité de membre de l'espace économique européen - ont introduit une action en annulation auprès de la Cour européenne de justice. Comme je viens de le dire, les arguments éthiques et juridiques ne manquent pas pour motiver cette décision d'annulation.

Au lendemain de Seattle, la question du brevetage trouve un écho de plus en plus large dans l'opinion publique. Un élément nouveau vient d'apparaître dans le dossier; c'est sur cet élément que je voulais vous interroger, mais je trouvais nécessaire de refaire le point sur la question.

L'Office européen des brevets a décidé, le 16 juin dernier, de procéder à une modification du règlement d'application de la Convention européenne des brevets en y intégrant les données les plus contestables de la directive 98/44, ce qui arrange bien certaines sociétés. Ces modifications sont entrées en vigueur le 1er septembre 1999 et autorisent l'Office européen des brevets à octroyer des brevets dans des domaines contestés par des gouvernements qui ont introduit des recours en annulation.

Le conseil d'administration de l'Office européen des brevets a manifestement pris une décision qui excède sa compétence, parce qu'en modifiant le règlement d'appli-

cation de la convention, il a modifié la convention s'agissant de ce domaine. Cela relève précisément des attributions exclusives des Etats membres et cette modification de la convention relève des Etats membres.

Je rappelle ce qui s'est passé préalablement sur le vote de la directive. La Belgique s'était abstenue lors du vote en Conseil des ministres puisqu'il avait été impossible d'obtenir un accord de toutes les régions; un débat avait eu lieu au parlement, comme je l'ai rappelé.

La situation étant ainsi posée, monsieur le ministre, je me permets de vous poser les questions suivantes. Allez-vous exiger l'annulation de la décision illégale du conseil d'administration de l'Office européen des brevets en date du 16 juin 1999, puisque la Belgique est partie prenante à cette convention ? A tout le moins, exigerez-vous une réunion des Etats membres de cette convention pour éclaircir la question ?

Comptez-vous rouvrir le débat sur le contenu contestable de la directive et réclamer au moins un moratoire sur la mise en oeuvre de la directive 98/44 qui n'est pas encore transcrite ? Compte tenu du recours pendant à la Cour de justice européenne, la plus grande prudence s'imposerait : mettez-vous en place un moratoire en attendant la décision ?

Enfin, une question qui va plus loin : appuierez-vous les gouvernements des Pays-Bas, d'Italie et de Norvège dans une action en annulation de cette directive et, éventuellement, comptez-vous vous joindre à cette action ?

Je vous remercie déjà de vos réponses.

Mevrouw **Magda De Meyer** (SP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, in het kader van de WHO-onderhandelingen in Seattle die "faliekant" zijn afgelopen, wordt het debat over octrooien van levende organismen weer ontzettend belangrijk en staat het in het midden van de belangstelling.

Voor ons was het essentieel dat werd erkend dat multilaterale overeenkomsten over milieu, gezondheid, arbeid en mensenrechten boven de WHO staan.

De wereldomvattende handelsrelaties moeten in die zin worden geamendeerd. Het uitbreiden van TRIPS, trade related intellectual property rights, tot levende organismen zou niet mogen plaatsvinden. Er bestaat een inherent conflict tussen de doelstelling van het biodiversiteitsverdrag enerzijds en TRIPS anderzijds. TRIPS staat voor monopolie en privatisering van biodiversiteit, terwijl het biodiversiteitsverdrag precies het belang erkent van gemeenschappelijke rechten, van vrije beschikbaarheid van biodiversiteit en het delen van de winsten die eruit

Magda De Meyer

voortvloeiën, dit in de optiek dat de aarde van iedereen is. Het is dan ook geen wonder dat de ministers van de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid zich eensgezind hebben uitgesproken tegen het octrooieren van levende organismen.

Desondanks werd de richtlijn 98/44 van de Europese Ministerraad met betrekking tot de juridische bescherming van de biotechnologische uitvindingen door het Europees Parlement wel degelijk goedgekeurd. Die richtlijn zou voor juli 2000 in nationale wetgeving moeten worden verankerd.

Intussen hebben de regeringen van Nederland, Italië en Noorwegen de vernietiging gevraagd bij het Europees Gerechtshof op basis van ethische en juridische argumenten. Desondanks heeft het Europees octrooienbureau de meest omstreden elementen uit deze richtlijn al in een nieuw reglement omgezet.

Diverse derdewereldorganisaties vragen aan de Belgische regering om stappen te ondernemen om deze beslissing van het octrooienbureau, dat duidelijk zijn boekje te buiten is gegaan, te vernietigen en om in Europa aan te dringen op een moratorium op richtlijn 98/44 in afwachting van het vonnis van het Europees Gerechtshof. De vraag is of de minister bereid is hierop in te gaan.

Mevrouw **Simonne Creyf** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, op dit ogenblik is het octrooieren van bepaalde biotechnologische uitvindingen in principe niet mogelijk. Het creëren van het Europees juridisch kader heeft ongeveer 10 jaar geduurd en is slechts vorig jaar beslecht met de goedkeuring van de richtlijn 98/44 van het Europees Parlement en de raad van 6 juli 1998. De Belgische regering heeft zich destijds in de Europese Raad onthouden, maar de richtlijn moet tegen 30 juli 2000 in Belgisch recht worden omgezet. Het octrooieren van biotechnologische uitvindingen is geen vanzelfsprekendheid. Er zijn vele maatschappelijke en ethische vragen en bedenkingen bij de stellingen te formuleren. Daarom heeft de vorige minister van Economie op 22 februari 1996 aan het raadgevend comité voor bio-ethiek advies gevraagd met betrekking tot het voorstel van richtlijn betreffende de rechtsbescherming van biotechnologische uitvindingen. Dit advies werd bijna twee jaar later gegeven op 9 februari 1998. Van dit advies zou men kunnen zeggen dat het beperkt is omdat het geen rekening houdt met alle aspecten van leefmilieu, derdewereld en zo meer. Het comité heeft zich bij de vervulling van haar opdracht beperkt tot het beantwoorden van de ethische vragen die rechtstreeks te maken hebben met de menselijke persoon en het menselijk lichaam.

Het advies, waarvan vooral punten drie en vier belangrijk zijn, is te interpreteren als volgt : een eerste principe bestaat erin dat het niet a priori onethisch is een octrooi te verlenen aan uitvindingen die gebruik maken van biologisch materiaal met inbegrip van elementen van menselijke oorsprong.

Punt vier van het advies zegt dat andere specifieke principes de voorwaarden kunnen preciseren binnen dewelke het aanvaardbaar is om een octrooi te verlenen aan uitvindingen die op een of andere manier te maken hebben met elementen van menselijke oorsprong.

Intussen hebben een aantal buitenlandse regeringen de vernietiging van de richtlijn bij het Europees Hof aangevraagd. Het Europees octrooienbureau zou haar standpunt ten aanzien van biotechnologische uitvindingen hebben versoepeld. De vraag is welke de houding van België terzake is ?

Zal de regering een wetsontwerp in het parlement indienen tot omzetting van de Europese richtlijn ?

Wanneer zal ze dit doen ? Tenslotte, zal de regering rekening houden met het advies van het raadgevend comité voor de bio-ethiek ?

M. Rudy Demotte, ministre : Monsieur le président, chers collègues, tout d'abord en ce qui concerne les problèmes qui viennent d'être évoqués, je relève un point d'intersection, à savoir la connotation éthique de ces débats. Les trois intervenants ont mis en évidence l'importance de la relation équilibrée ou non entre l'éthique et l'économie.

Je partage l'opinion qui a été émise tout à l'heure, à savoir que nous entrons dans une certaine mesure dans une logique de cynisme par rapport à la commercialisation du vivant. Je reconnais également qu'il faut être extrêmement attentif. C'est un de mes soucis majeurs, au titre de ministre de la Politique scientifique mais aussi en tant qu'agent influençant le développement durable, en ma qualité de ministre de l'Economie, de protéger la biodiversité.

La directive européenne du 6 juillet 1999 relative à la protection des inventions biotechnologiques a posé très concrètement ce principe du sauvetage des organismes vivants. Il ne faut pas se voiler la face : le débat est ouvert. En vertu de cette directive, la Belgique est tenue, madame Creyf, de transposer dans son droit national, pour le 30 juillet 2000 au plus tard, cette disposition.

Ce principe de base posé par la directive suscite légitimement des espoirs et des inquiétudes. Sur le principe même, le Comité belge de bioéthique a rendu un avis qui est sans équivoque, en affirmant comme "principe premier" "qu'il n'est pas a priori contraire à l'éthique d'accorder un brevet sur des inventions impliquant la matière

Rudy Demotte

biologique, y compris des éléments d'origine humaine. Cela dit, le Comité de bioéthique a recommandé que d'autres principes précisent les conditions de la brevetabilité d'inventions des éléments d'origine humaine.

Cet avis du Comité belge de bioéthique s'inscrit dans le prolongement d'un autre avis, qui avait été émis le 25 septembre 1996 par le groupe des conseillers pour l'éthique de la biotechnologie de la Commission européenne. Or, je ne vous cacherai pas que la directive du 6 juillet dernier m'inspire certaines réserves, notamment en raison de l'approche technique pour ne pas dire techniciste qui a été adoptée par les auteurs de cette directive.

J'ai à l'esprit ce concept de "Meilleur des Mondes" de A. Huxley, lorsqu'on aborde ces matières de la sorte.

Il importe évidemment que la transposition de cette directive, à laquelle la Belgique est tenue, ne puisse ouvrir la porte à de pareilles dérives. Cependant, il faut raison garder et éviter les raccourcis trop faciles dans tous les sens et, à juste titre, des manipulations génétiques peuvent être perçues négativement lorsqu'il s'agit, par exemple, de la question des organismes génétiquement modifiés, qui sont souvent vendus à l'acheteur sans même que celui-ci en ait conscience. Sur le plan éthique, cela me paraît contestable, mais puisque j'ai dit ne pas vouloir sombrer dans la caricature, la biotechnologie ne peut évidemment être réduite à cela.

Donc, la recherche biotechnologique devrait conduire, par exemple, à l'émergence de nouvelles techniques. Prenons l'exemple qui permettrait peut-être demain de fertiliser des terres désertiques et donc de nourrir des populations qui, jusqu'à présent, n'avaient pas l'occasion de retirer les ressources d'un sol peu fertile. Cela relève du domaine du rêve. Ne brisons pas le rêve !

De là naît l'offre sur le plan médical, un potentiel qu'on ne peut non plus négliger.

La recherche biologique ne peut être bannie d'emblée, mais doit être encouragée tout en étant fermement encadrée.

- *Présidente* : **Mme Muriel Gerken**

Il me semble fondamental qu'une question aussi importante que celle qui a été soulevée par les trois membres qui m'ont interpellé et qui aborde des aspects éthiques fondamentaux fasse l'objet d'un large débat public.

A cet égard, il est symptomatique de constater que les experts en éthique, qui ont été consultés, ont à chaque fois fait remarquer que la complexité et le caractère sensible des questions soulevées dans le domaine de la biotechnologie imposent de consentir des efforts particuliers pour mieux informer les citoyens sur les aspects tant techniques que scientifiques, sociaux et éthiques de ces questions.

Deze overweging lijkt mij vooral juist te zijn.

Dat is de reden waarom ik niet van plan ben een definitief standpunt in te nemen in deze materie vooraleer terzake een uitgebreid colloquium te organiseren waarop alle acteurs zullen worden uitgenodigd.

Het moet de bedoeling zijn de basisprincipes te analyseren die de Belgische wet moet vastleggen ter aanvulling van de Europese richtlijn, principes die nodig zullen zijn voor de autoriteiten belast met het onderzoek van deze octrooiaanvragen.

Ik meen dat er ten minste drie basisprincipes zouden moeten worden opgenomen.

Ten eerste, de garantie van de waardigheid van het menselijk lichaam.

Ten tweede, het principe van de vrije toestemming van de donor en gegeven met kennis van zaken.

Ten derde, het verbod op het bekomen van een octrooi voor de ontdekking of de identificatie van een gen of van een gedeelte van een gen.

Om gedetailleerder terug te komen op de vragen die u stelt, moet ik u er eerst op wijzen dat ik uw mening deel over de op zijn minst ongebruikelijke methode gekozen door het Europees octrooibureau voor de omzetting van de Europese richtlijn. België heeft trouwens tegen het voorstel gestemd dat door het octrooibureau is uiteengezet tijdens de vergadering van de raad van beheer gehouden van 14 tot 16 juni 1999.

Bij mijn weten is er echter geen enkel beroep mogelijk tegen deze beslissing maar ik heb mijn administratie de opdracht gegeven een gedetailleerd studie uit te voeren.

Wat het beroep tot vernietiging betreft ingediend tegen de richtlijn van 6 juli 1999 heeft juridisch gezien geen enkel opschortend effect. België is dus verplicht de richtlijn om te zetten tegen 30 juli 2000.

Tenslotte lijkt het mij weinig waarschijnlijk dat er een mogelijkheid zou bestaan om op het niveau van de Raad en van het Europees Parlement een uitstel te bekomen over het van kracht worden van de richtlijn. Immers, deze richtlijn is aangenomen ingevolge een discussie die tien jaar heeft geduurd en nauwelijks voltooid is.

Mme Martine Dardenne (AGALEV-ECOLO) : Madame la présidente, je voudrais remercier le ministre pour sa réponse.

Monsieur le ministre, je voudrais cependant vous demander des précisions sur le "large débat public" que vous avez évoqué. Envisagez-vous réellement de tenir un tel débat ? Pourrait-on avoir des détails sur sa forme éventuelle ? J'ai quant à moi ma petite idée à ce sujet. J'aimerais en effet que l'on consulte, outre les experts habituels, qui sont toujours les mêmes et qui sont généralement partie prenante, des non-spécialistes, les consommateurs par exemple. Et ai-je bien compris qu'il y aurait dans les principes de base l'interdiction du brevetage du gène ou de parties de gène ?

M. Rudy Demotte, ministre : Je vais vous donner lecture exacte de ce que j'ai dit pour éviter toute interprétation. Donc les trois principes sont "1. la non-patrimonialité du corps humain; 2. le principe du consentement libre et informé du donneur; 3. l'interdiction d'obtenir un brevet pour la découverte ou l'identification d'un gène ou de la séquence de celui-ci". Je vous donnerai évidemment le texte écrit.

Mme Martine Dardenne (AGALEV-ECOLO) : Il est très important de savoir qu'il y a une interdiction de brevetage sur la découverte ou l'identification d'un gène. Mais cela veut-il dire que c'est le gène qui n'est pas brevetable ? En effet, la technique qui permet de découvrir ou d'identifier peut à mon avis être brevetée.

Quant à l'autorisation librement consentie, je pense que c'est un principe tout à fait louable qui doit effectivement être appliqué, mais qui devrait être tout autant appliqué quand il s'agit d'aller puiser dans la biodiversité des pays tiers où il est généralement peu appliqué, ou qui n'est en tout cas pas aussi clair que l'on veut bien le laisser croire.

Je me félicite que vous envisagiez d'ouvrir largement le débat. Cela donnera lieu à bon nombre d'expressions d'opinions intéressantes.

Mevrouw Magda De Meyer (SP) : Mevrouw de voorzitter, het derde basisprincipe dat de minister heeft genoemd, is een belangrijk uitgangspunt.

De minister heeft een colloquium over deze problematiek aangekondigd. In de commissie voor de Volksgezondheid hebben wij gevraagd een debat te organiseren over genetisch gemodificeerde organismen en biotechnologie in het algemeen. Dit parlementaire debat zal in het voorjaar van 2000 worden gevoerd. Bestaat er een mogelijkheid om dit parlementaire initiatief deel te laten uitmaken van het brede maatschappelijke debat dat de minister zelf heeft georganiseerd ? Hiertoe kan er een associatie worden gevoerd tussen de commissie voor de Volksgezondheid en de commissie voor het Bedrijfsleven. Ik dring erop aan dat men rekening houdt met het initiatief ter zake van de commissie voor de Volksgezondheid.

Mevrouw Simonne Creyf (CVP) : Mevrouw de voorzitter, ik wist niet dat de commissie voor de Volksgezondheid op dit vlak reeds een initiatief had genomen. Ik hoop alleszins dat wij niet opnieuw zullen moeten meemaken dat de commissie voor het Bedrijfsleven een advies formuleert voor de commissie voor de Volksgezondheid. Indien er een debat komt over deze problematiek, dan moet dit in de commissie voor het Bedrijfsleven gebeuren en voor sommige aspecten die de volksgezondheid raken kan er een gezamenlijke bespreking zijn. Ik juich het initiatief van de minister toe om een colloquium te organiseren, maar ik wil hem erop wijzen dat hij het parlement hierbij

moet betrekken. Ik heb dan ook een motie van aanbeveling ingediend waarin ik de minister verzoek geen standpunt in te nemen inzake de omzetting van de Europese richtlijn tegen 30 juli 2000 zonder rekening te houden met de aanbevelingen van het parlement.

Het antwoord van de minister is een geschipper tussen geven en nemen, zowel op het vlak van de procedure als op het vlak van de inhoud. Ik geef toe dat deze materie allesbehalve eenvoudig is. Octrooieerbaarheid is een technische aangelegenheid. Bovendien gaat het hier om het octrooieren van procédés waarbij menselijke organismen zijn betrokken. Ik begrijp de schroom ter zake. Dit belet echter niet dat het parlement zijn inspraakrecht moet kunnen laten gelden.

La présidente : Pouvez-vous nous donner plus d'informations sur la manière de concevoir le débat ?

M. Rudy Demotte, ministre : Madame la présidente, chers collègues, en ce qui concerne la forme du débat, je rejoins tout à fait les propos tenus par Mme Creyf à la fin de son intervention.

Selon moi, la décision finale appartient au parlement.

L'idée est de puiser le plus d'informations possibles pour étayer notre position. Et on sait qu'un certain nombre d'avis ont déjà été remis.

Quels seraient les participants à ce colloque avant que nous disposions de ces informations ?

Il faut tout d'abord savoir qu'il y a beaucoup d'acteurs. On a parlé des consommateurs. Selon moi, il serait intéressant que le Conseil de la consommation puisse s'exprimer sur ce sujet.

Les comités scientifiques et ceux qui ont déjà émis un certain nombre d'avis ainsi que leurs experts pourraient également participer aux débats.

Indépendamment du débat parlementaire qui aura lieu, il est clair que les membres de cette commission peuvent constituer un support très utile à ce débat. En effet, si la commission de la Santé publique envisage de mener une réflexion, il ne serait pas inintéressant qu'elle fasse profiter les participants de ce colloque des fruits de sa réflexion. Mais il est important que nous empruntons notre propre voie.

En ce qui concerne les autres acteurs, une des originalités de la démarche consiste à organiser un débat ouvert où ne participent pas uniquement des spécialistes, mais également monsieur et madame Tout-le-monde que nous avons rarement l'occasion d'entendre, même durant nos débats en commission.

Rudy Demotte

Ce colloque n'a donc pas pour vocation de fermer le débat au parlement, mais d'apporter par la suite, en nourriture, le débat interne au parlement. C'est une technique plus ouverte que celle que nous avons déjà utilisée précédemment par les auditions en commission. Nous verrons ce que nous apportera cette originalité.

Je peux vous fournir une deuxième indication en ce qui concerne ma position de fond. Il est vrai, madame Creyf, que pour le moment, j'ai évité de donner une position très tranchée : si j'avais la certitude que ce que je dis est la façon dont on transcrira demain la directive européenne en droit interne, c'est que je "by-passerais" le parlement.

Or, nous devons d'abord tenir ce débat entre nous. J'entends que les avis ne sont pas des avis qui reposent sur un socle consensuel suffisant. Pourquoi ? Parce que nous avons besoin d'une expertise, nous avons besoin d'opinions qui viennent éclairer davantage notre propre chemin décisionnel. Je ne voudrais pas prendre le risque de nous voir nous engager dans une voie qui ne serait pas bonne à la fois pour la recherche scientifique, pour les impacts économiques mais également pour les aspects éthiques décrits ici, avec beaucoup de doigté, par l'ensemble des intervenants.

Voilà le modèle sur lequel je repose ma réflexion. Pour ceux qui me connaissent depuis un certain temps, ils savent que je n'ai jamais pour principe de défendre une vision caricaturale. Dans cette matière-ci, plus que dans toutes les autres, je craindrais celui ou celle qui viendrait nous dire savoir comment faire a priori.

Mevrouw **Simonne Creyf** (CVP) : Mijnheer de minister, u hebt een werkwijze uitgestippeld. Een colloquium kan zeer interessant zijn, vooral omdat hierbij niet uitsluitend deskundigen aan het woord zullen komen. Er zal een zo breed mogelijk maatschappelijk debat worden gevoerd. De conclusies van het colloquium moeten de basis vormen van het parlementair debat dat als uitgangspunt moet dienen bij het tot stand komen van het wetsontwerp. Het heeft geen zin een parlementair debat te voeren nadat de minister het wetsontwerp heeft ingediend.

Minister **Rudy Demotte** : Ik heb geen enkel bezwaar tegen de manier van werken die mevrouw Creyf voorstelt.

Mme **Martine Dardenne** (AGALEV-ECOLO) : Madame la présidente, monsieur le ministre, je trouve intéressante votre façon d'envisager le débat, notamment le fait de vouloir l'ouvrir.

J'hésiterais cependant à lui donner la forme d'un colloque, ce qui est encore très traditionnel. D'autres pays ont tenté des expériences, comme les conférences citoyennes qui associent les experts et les profanes. Je trouve le sujet particulièrement opportun pour mener une première expérience en Belgique d'une telle conférence citoyenne.

L'intérêt serait d'abord d'innover; ensuite, d'associer plus largement la population. Personnellement, je serais d'avis de mener en parallèle le débat parlementaire et le débat citoyen, sachant que les deux pourraient s'éclairer; en tout cas, le débat citoyen doit être un éclairage dans la prise de décision. Cela n'empêche pas que les parlementaires tiennent leur propre débat pour éclairer également la prise de décision. Voilà comment je l'envisage.

La présidente : Il s'agirait donc d'associer la population, les chercheurs et le parlement.

En conclusion de cette discussion, des motions ont été déposées.

Tot besluit van deze bespreking werden volgende moties ingediend.

Een motie van aanbeveling werd ingediend door mevrouw Simonne Creyf en luidt als volgt :

"De Kamer, gehoord de interpellaties van de dames Martine Dardenne en Simonne Creyf

en het antwoord van de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek, vraagt de regering alvorens het wetsontwerp over de omzetting van de Europese Richtlijn 98/44/EG in te dienen in het parlement, het parlementair debat over biotechnologie in het algemeen en over de octrooiëring van biotechnologische uitvindingen in het bijzonder af te wachten en desgevallend met de aanbevelingen ervan rekening te houden."

Une motion de recommandation a été déposée par Mme Simonne Creyf et est libellée comme suit :

"La Chambre, ayant entendu les interpellations de Mmes Martine Dardenne et Simonne Creyf

et la réponse du ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique, invite le gouvernement à attendre, pour déposer au parlement le projet de loi sur la transposition de la directive européenne 98/44/EG, le débat parlementaire sur la biotechnologie en général et l'octroi de brevets pour les inventions biotechnologiques en particulier et, le cas échéant, à tenir compte des recommandations qui en résulteraient."

Een eenvoudige motie werd ingediend door mevrouw Anne Barzin en de heren Bruno Van Grootenbrulle en Jacques Chabot.

Une motion pure et simple a été déposée par Mme Anne Barzin et MM. Bruno Van Grootenbrulle et Jacques Chabot.

Le vote sur les motions aura lieu ultérieurement. La discussion est close.

Over de moties zal later worden gestemd. De bespreking is gesloten.

Question orale de M. Jean-Paul Moerman au ministre de la Défense et au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le positionnement des entreprises belges dans le cadre des activités industrielles à applications civiles et/ou militaires" (n° 430)

(La réponse sera donnée par le ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique)

Mondelinge vraag van de heer Jean-Paul Moerman aan de minister van Landsverdediging en aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de positie van de Belgische ondernemingen in het kader van de industriële activiteiten met civiele en/of militaire toepassingen" (nr. 430)

(Het antwoord zal worden verstrekt door de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek)

M. Jean-Paul Moerman (PRL FDF MCC) : Madame la présidente, monsieur le ministre, chers collègues, cette question est revenue à différentes occasions et elle tombe aujourd'hui à point nommé puisqu'une des échéances importantes tombe fin décembre 1999.

Le positionnement des entreprises belges dans le cadre des activités industrielles à applications civiles et/ou militaires connaît actuellement deux enjeux d'avenir : le Futur Large Aircraft et le Joint Strike Fighter. Il s'agit de positionnements dans lesquels notre pays est demandeur, non seulement pour les entreprises, mais aussi pour le maintien du savoir-faire et du niveau technologique et en prenant en considération l'ensemble des éléments sociaux dont notamment l'emploi.

Notre pays pourra-t-il s'inscrire dans ces programmes ? Y aura-t-il un consensus suffisant ou, au niveau du gouvernement, faudra-t-il des détonateurs positifs afin de permettre les engagements de partenaires qui se font peut-être aujourd'hui encore tirer l'oreille (comme par exemple le FLAG), curieusement d'ailleurs puisque dans leur zone de compétence se trouvent également un ensemble d'entreprises très intéressées ?

M. Rudy Demotte, ministre : Madame la présidente, chers collègues, je vais également répondre au nom du ministre de la Défense puisque nous avons tous deux des compétences en cette matière.

Je parlerai tout d'abord du Futur Large Aircraft. La Force aérienne prévoit le remplacement des avions de transport C130H vers 2015. Dans le cadre de la définition des capacités européennes de défense, un groupe de pays européens envisage de développer et de produire un avion militaire. La décision d'entamer ce programme a été reportée à avril 2000. Plusieurs grandes nations ont

reporté le choix de leur futur avion de transport militaire. Il appartiendra à la Belgique de décider, le moment venu, si elle participe ou pas à ce programme FLA dans le cadre d'une politique industrielle nationale pour l'aéronautique.

En ce qui concerne le Joint Strike Fighter, le Conseil des ministres du 30 avril 1999 a donné son accord à la participation belge à la "Concept Demonstration Phase" du Joint Strike Fighter, fixée à 10 millions de dollars, sous condition d'une participation financière des régions et de l'industrie. Actuellement, les parties concernées négocient et cherchent à fixer des engagements concrets dans le sens demandé par le Conseil des ministres.

Les intérêts de l'industrie belge seront sauvegardés dès que l'accord sur l'engagement respectif des parties concernées sera obtenu. Pour ma part, en tant que ministre de l'Economie, je suis particulièrement conscient de l'importance d'une participation belge au programme FLA ainsi que des conséquences néfastes d'une non-participation.

Cependant, comme l'a déjà souligné le ministre de la Défense nationale, la décision est reportée à avril 2000. Par ailleurs, Airbus Military Company (AMC) estime que "les travaux seront répartis entre nos partenaires, dont Flabel, selon leur participation dans le capital de la société et leurs compétences, sans avoir d'effet négatif sur le coût du programme". Donc AMC refuse de prendre des engagements plus précis à l'égard de ses sous-traitants avant qu'un contrat lui ait été confié par les pays qui participeront au programme.

Je tiens à signaler à M. Moerman et aux membres de cette commission que la signature du "memorandum of agreement" et le paiement du droit d'entrée qui l'accompagne ne constituent en aucun cas, malheureusement, une garantie pour nos entreprises quant à l'obtention du moindre contrat.

L'adhésion de la Belgique à la "Concept Demonstration Phase" permet seulement à nos industriels d'être pris en considération dans le programme, dans la mesure où ils feront preuve de leurs capacités technologiques, mais aussi - et de plus en plus, comme nous le verrons, dans le cadre des marchés militaires - de leur compétitivité. Il n'y a plus d'effet retour automatique.

Enfin, la décision de participer à ces deux programmes devra intégrer la problématique du financement des NRC, "non recurring costs" qui y sont afférents.

M. Jean-Paul Moerman (PRL FDF MCC) : Madame la présidente, monsieur le ministre, en ce qui concerne la problématique du FLA, si le lancement de l'A400M se fait sans la Belgique, cela va compromettre la participation de Bel-Airbus à l'A3XX. Ce serait gravement préjudiciable au maintien du niveau technologique de nos entre-

Jean-Paul Moerman

prises et nous pourrions craindre des délocalisations. Comme vous le savez, monsieur le ministre, dans ce domaine de haute technologie, certaines entreprises belges ne sont plus que les succursales très spécialisées d'entreprises ayant leur siège ailleurs - je pense à Thompson, notamment.

Ensuite, en ce qui concerne le JSF, votre réponse m'a quelque peu rassuré. Cependant, les 400 millions ne sont là que "pour voir". Je peux comprendre qu'il y ait une réticence, mais si nous ne sommes pas autour de la table "pour voir" - permettez-moi cette expression un peu légère, plutôt bienvenue en matière d'aviation, d'ailleurs ! -, nous ne pourrions plus prendre part aux autres programmes et sur le plan de l'armement, nous n'avons aucune possibilité d'introduire nos firmes, puisqu'aucune ne participe à la conception ou à la fabrication de ce genre de missile. Nous passerions alors totalement à côté de d'une opportunité.

Monsieur le ministre, je vous remercie. Je pense que vous êtes extrêmement attentif à ces aspects de la question.

La présidente : L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Mondelinge vraag van mevrouw Simonne Creyf aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de verkoop van alcohol in de nachtwinkels" (nr. 597)

Question orale de Mme Simonne Creyf au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "la vente d'alcool dans les magasins ouverts durant la nuit" (n° 597)

Mevrouw **Simonne Creyf** (CVP) : Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, u zal zich wellicht nog het debat herinneren dat we hebben gevoerd over de wet van 24 juli 1973 tot instelling van een verplichte avondsluiting in handel, ambacht en dienstverlening.

Op 13 mei 1998 hebben wij de aanpassing van deze wet goedgekeurd, het is de wet van 29 januari 1999 geworden. Tijdens de bespreking van die wet hadden wij onder meer een geanimeerd debat over de nachtwinkels. We hebben die nachtwinkels toen erkend, aanvaard als beantwoordend aan een sociale behoefte en gereglementeerd. In die reglementering was opgenomen dat nachtwinkels als dusdanig herkenbaar moeten zijn, dat ze moeten kiezen voor het statuut van dag- of nachtwinkel, dat de oppervlakte aan bepaalde beperkingen is onderworpen en dat ze slechts een beperkt gamma producten mogen aanbieden.

Het blijkt nu dat die wet in de praktijk op verschillende aspecten wordt overtreden. De vaststellingen van de Gentse politie, die half november een controle uitvoerde, bewijzen dit. Burgemeester Beke van Gent zou zelfs contact opgenomen hebben met de minister van Binnenlandse Zaken met de vraag de verkoop van alcohol in nachtwinkels aan banden te leggen, met het oog op de veiligheid.

Ik citeer : "Er ontstaan vechtpartijen door zware dronkenschap en door de verkoop van flessen ligt de straat vol glasscherven."

Bij de bespreking van de wet op de nachtwinkels werd onder meer door de CVP een amendement ingediend om de verkoop van alcohol van meer dan 6% in nachtwinkels te verbieden, wat ook in de pers een ruime weerklank had. Dit amendement werd verworpen. Op het terrein blijkt nu echter dat de wet niet wordt toegepast en dat burgemeesters vragen een verbod op alcohol in te stellen.

Wat denkt de minister over de vraag van de burgemeester van Gent ? Neemt hij dit ernstig en is hij bereid een verbod op de verkoop van alcohol in nachtwinkels te overwegen ? Zijn er nog in andere steden controles uitgevoerd op de naleving van de wet in het algemeen en in het bijzonder wat de nachtwinkels betreft en wat zijn daarvan de resultaten ?

Minister **Rudy Demotte** : Mevrouw de voorzitter, mevrouw Creyf, de vraag of wij de verkoop van alcohol in nachtwinkels moeten toelaten, heeft reeds het voorwerp uitgemaakt van oneindige discussies. Dit is trouwens een van de belangrijkste redenen waarom de aanpassing van de wet op de avondsluiting aan de nieuwe realiteit zo lang op zich heeft laten wachten. Na de parlementaire discussies is men het erover eens geworden dat de wet met betrekking tot de openingsuren van winkels een economische wetgeving is. Een verbod op de verkoop van dranken met meer dan 6% alcoholgehalte in nachtwinkels is vreemd aan de aard en het doel van deze reglementering. Als minister van Economie zie ik bijgevolg niet in waarom de wet moet worden gewijzigd. Als er zich problemen voordoen nadat klanten alcohol gebruikt hebben die ze in de nachtwinkels hebben gekocht, kan er een andere wetgeving worden toegepast. Ik denk hierbij aan het besluit van 14 november 1993 met betrekking tot de beteugeling van de openbare dronkenschap of aan artikel 561 van het Strafwetboek met betrekking tot het nachtlawaai.

Wat de controle op de nieuwe regeling inzake nachtwinkels betreft, kan ik u het volgende meedelen.

Midden november heeft de Economische Inspectie een algemeen onderzoek gestart, in overleg met de lokale overheden en de parketten. Het is momenteel nog niet

Rudy Demotte

mogelijk uit dit onderzoek algemene conclusies te trekken. In de stad Gent werden 23 nachtwinkels bezocht en er werden 12 processen-verbaal opgesteld. Het gaat om overtredingen zoals het niet eerbiedigen van de verplichte sluitingsdag, het ontbreken van de prijsvermelding, het niet eerbiedigen van openingsuren, het uitbaten van niet toegelaten ambulante handel. Ik heb geen weet van eventuele problemen, veroorzaakt door de verkoop van alcohol in nachtwinkels in deze stad.

- *Voorzitter : de heer Ansoms*

Mevrouw **Simonne Creyf** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, ik bevind mij een beetje in een eigenaardige situatie. Ik heb mijn vraag eerst ingediend in de commissie voor de Binnenlandse Zaken omdat burgemeester Beke zich gericht had tot minister Duquesne. Mijnheer Duquesne antwoordt op mijn vraag alleen dat hij niet bevoegd is en dat ik mij tot minister Demotte moet wenden. Ik stel mijn vraag opnieuw in de commissie Bedrijfsleven en minister Demotte laat mij nu eigenlijk verstaan dat dit een materie is voor Binnenlandse Zaken omdat er voor hem geen problemen zijn. Ik zou het op prijs stellen indien beide ministers dit probleem samen eens zouden bekijken, want er is wel degelijk een probleem voor Binnenlandse Zaken. De heer Duquesne heeft in dat verband een brief gekregen betreffende de openbare orde.

Als er een wet is met betrekking tot Economische Zaken moet ook de minister van Economische Zaken ervoor zorgen dat ze wordt toegepast. Ons amendement op de verkoop van alcohol kan in deze wet perfect worden geïntegreerd, maar ik stel vast dat de minister deze discussie weer verschuift naar een ander, ruimer debat. In het licht van de ervaringen op het terrein, vraag ik toch het amendement nog eens opnieuw te bekijken.

M. Rudy Demotte, ministre : D'abord, je regrette que votre question ait été renvoyée en commission de l'Economie et je ne jouerai pas au ping-pong en la renvoyant en commission de l'Intérieur, d'autant plus que sur des éléments de fond, nous pourrions partager un bout de chemin, madame Creyf.

S'il suffisait de modifier la loi sur l'ouverture des magasins de nuit pour éviter les problèmes liés à l'usage de l'alcool et aux éventuels inconvénients en termes de bruits, tapages nocturnes et autres dégâts, vous trouveriez immédiatement un consensus. Mais remédier à ces problèmes impose aussi une révision de la loi sur les cafés et débits de boissons : heures d'ouverture, alcools. Le débat doit donc être beaucoup plus large.

Je suis désolé pour M. Duquesne, mais je n'ai pas compétence pour rétablir l'ordre dans les rues de Gand. Pour ce qui concerne cette matière, je suis formel : elle ne concerne pas du tout la loi sur l'ouverture des magasins de nuit.

Le **président** : L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Mondelinge vraag van mevrouw Simonne Creyf aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de vervalsing van betaalkaarten" (nr. 662)

Question orale de Mme Simonne Creyf au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "la falsification des cartes de paiement" (n° 662)

Mevrouw **Simonne Creyf** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, vorige week verscheen in de pers een bericht over fraude met betaalkaarten en diefstal van de betaalterminal van een benzinestation. Volgens Banksys zou het informatiesysteem als dusdanig niet zijn gekraakt.

In de nacht van 4 op 5 december zouden ten minste 300 mensen elk 10 000 frank lichter zijn gemaakt door middel van vervalste betaalkaarten en de erbij horende pincodes. Volgens de berichtgeving hebben de oplichters hun slag geslagen in Luxemburg-stad.

Elke consument en gebruiker van betaalkaarten schrikt bij het horen van een dergelijk bericht. Men vraagt zich af hoe zo iets kan gebeuren. Een pincode is immers geheim. Blijft de code misschien aanwezig in de terminal wanneer men met een betaalkaart betaalt ? Hoe zit het met de bescherming van de privacy ? Krijgt de gebruiker van de kaart zijn geld terug wanneer hij wordt beroofd door middel van een vervalste betaalkaart ? In het geval dat ik heb aangehaald, zouden de gedupeerden hun geld inderdaad terugkrijgen hoewel hierover weinig of geen wettelijke richtlijnen bestaan.

Op 30 juni 1997 vaardigde de Europese Commissie een aanbeveling uit betreffende transacties die met elektronische bankinstrumenten worden verricht. De aanbeveling beoogt de bescherming van de consument bij het gebruik van elektronische betaalkaarten. De lidstaten werden uitgenodigd deze aanbeveling om te zetten in een reglementering. Dit werk moest uiterlijk op 31 december 1998 zijn voltooid. De Europese Commissie heeft, gezien haar toezichtbevoegdheid en met het oog op het uitvaardigen van een passende wetgeving, een grootschalig onderzoek ingesteld naar de stand van zaken in verband met de tenuitvoerlegging van deze aanbeveling in de Europese Unie.

Kan de minister mij uitleg verschaffen over de stand van zaken van dit onderzoek en over de huidige concrete opvolging van de aanbeveling in België ? Overweegt de minister een snelle omzetting van de aanbeveling in onze

Simonne Creyf

wetgeving of wil hij de resultaten van het Europese onderzoek afwachten ? Klopt het dat de Europese Commissie aan een actualisering van deze aanbeveling werkt ? Wat is de timing die hiervoor is vooropgesteld ?

Minister **Rudy Demotte** : Mijnheer de voorzitter, mevrouw Creyf, de Europese aanbeveling van 30 juli 1997 legt de lidstaten geen verplichting op om de bepaling om te zetten in interne wetgeving.

De verschillende betaalkaarten en instrumenten voor elektronische betaling hebben het leven van de consumenten aanzienlijk vereenvoudigd. Toch doen zich vaak problemen voor, zoals het verlies van kaarten, diefstal of misbruik. Er moet derhalve worden voorzien in een betere bescherming van de consumenten ten einde een volledig vertrouwen te creëren in de moderne betaalmiddelen. De ontwikkeling van elektronische betaalsystemen kan enkel goed verlopen op voorwaarde dat iedereen er baat bij heeft : de financiële instellingen, de handelaars en de consumenten. Het is in die geest dat mijn voorganger een voorontwerp betreffende de omzetting van deze aanbeveling heeft voorgelegd aan de Raad voor Verbruik.

Ik heb de tekst, die een nieuw hoofdstuk zal vormen in de wet op de Handelspraktijken, overgenomen. De titel ervan luidt : "Transacties uitgevoerd met instrumenten voor elektronische overmaking van geldmiddelen".

Mijn kabinet legt op dit ogenblik de laatste hand aan de aanpassing van de tekst, rekening houdend met de opmerkingen die door de Raad voor Verbruik en door een kleine groep van universitaire experts werden geformuleerd. Het is mijn bedoeling de tekst zo vlug mogelijk voor te leggen aan de Ministerraad en daarna aan het parlement.

Het is overbodig de resultaten af te wachten van de evaluatie van de Europese Commissie inzake de effectieve toepassing van de aanbeveling. Het is trouwens mogelijk dat deze aanbeveling een richtlijn wordt mits enkele aanpassingen van tweede orde. De nieuwe Europese tekst zal waarschijnlijk pas over enkele jaren voltooid zijn.

Mevrouw **Simonne Creyf** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, het gaat inderdaad om een aanbeveling die weliswaar niet dwingend is, maar die de lidstaten niettemin uitnodigt een praktische reglementering uit te werken.

Het verheugt mij dat de minister werk maakt van de omzetting van deze aanbeveling. Het gaat immers om de bescherming van de consument. Het gebruik van betaalkaarten wordt hoe langer hoe meer aangemoedigd, gezien de risico's die men loopt bij het gebruik van baar geld.

De **voorzitter** : Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Question orale de M. Claude Eerdeken au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "les emplois payants" (n° 621)

Mondelinge vraag van de heer Claude Eerdeken aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de betrekkingen waarvoor betaald moet worden" (nr. 621)

M. **Claude Eerdeken** (PS) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, je serai extrêmement bref. Ma question concerne une publication dans le dernier Test Achats relativement au fait que se présentent en matière d'"emplois payants" comme on les appelle maintenant, un certain nombre d'abus manifestes, touchant malheureusement les couches les plus démunies de la population. S'il y a une sorte de pigeons auxquels les défenseurs de la nature ne s'intéressent pas, ce sont les pigeons humains, et Dieu sait s'ils sont depuis toujours la cible favorite de tous les escrocs qui trouvent dans la naïveté et la crédulité humaines un terrain leur permettant de s'enrichir à bon compte. L'exemple cité dans Test Achats était celui de ces personnes à qui l'on proposait d'assembler à domicile des colliers de perles; elles pouvaient recevoir pour ce travail une somme non négligeable mais devaient préalablement payer pour pouvoir exercer ce travail d'indépendant - où se pose aussi un autre problème en termes de cotisations sociales. Elles se voyaient donc proposer une somme qu'elles ne recevaient jamais. On peut aussi parler des voyants extra-lucides et d'autres illuminés : à la fin de ce siècle, à l'approche du millénaire nouveau, toute une série de personnes naïves pensent pouvoir assurer leur salut ou gagner un peu d'argent.

Cela relève peut-être plus du droit pénal, puisque ce sont des escroqueries, mais toujours est-il qu'il se pose un problème de protection du citoyen. En effet, vis-à-vis des parquets, des poursuites sont rarissimes, compte tenu de la modicité des montants en jeu. De plus, ces personnes sont économiquement faibles, dans l'incapacité de prendre un avocat pour récupérer ce qui est irrécupérable, les escrocs ayant joué les filles de l'air.

De plus, ce type d'annonce fait l'objet de publicités officielles. Il doit donc y avoir une responsabilité des éditeurs de journaux par exemple, ou de l'imprimeur, je n'en sais rien.

Mais la question qui vous est posée est de savoir ce que l'on pourrait faire. N'y a-t-il pas de remède miracle pour essayer d'éviter que tant de personnes modestes et malheureuses se retrouvent encore plus dans la gêne ?

Claude Eerdeken

M. Rudy Demotte, ministre : Monsieur le président, cher collègue, je vous remercie de l'attention que vous avez à la fois à l'encontre de l'espèce animale mais plus particulièrement de l'animal humain qui est parfois le pigeon dans ces cas d'arnaque.

Dès lors qu'il s'agit d'une arnaque d'ordre purement commercial, les services d'inspection économique ont compétence et peuvent agir. Les plus flagrants cas d'escroquerie sont signalés devant les cours et tribunaux et sanctionnés. Il existe un autre cas que vous avez souligné à travers cet article de Test Achats qui est ici un cas d'arnaque à l'emploi, qui est doublement scandaleuse. D'abord parce qu'elle laisse croire aux gens qu'ils vont obtenir un emploi, et ensuite parce qu'elle leur soustrait de l'argent. A titre personnel, je suis extrêmement affecté par le fait que ce type d'arnaqes touche effectivement les classes de la population les moins armées pour se défendre. Elles n'en sont que plus scandaleuses.

Pour ce qui me concerne, j'ai sollicité de nombreuses compétences pour voir si je pouvais, sur la base des compétences de mon département, agir en matière d'arnaqes à l'emploi. Mais il ne m'est pas possible de prendre des dispositions. Par conséquent, si je peux me permettre de formuler une suggestion à l'honorable membre, c'est de poser à une question à la ministre de l'Emploi qui pourra effectivement mettre en oeuvre ses systèmes d'inspection pour dénoncer cette forme spécifique d'arnaque qu'elle doit connaître et réprimer.

Le **président** : L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Question orale de M. André Frédéric au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "les publications toutes boîtes" (n° 620)

Mondelinge vraag van de heer André Frédéric aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "publicaties bestemd voor alle brievenbusen" (nr. 620)

M. André Frédéric (PS) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, vous n'êtes pas sans savoir que depuis le 1er mai 1998, des publicités non adressées ne sont plus déposées par la société La Poste dans les boîtes aux lettres mentionnant l'indication "pas de publicité, S.V.P".

Malheureusement, il n'en va pas de même pour bon nombre de distributeurs privés qui ne respectent pas systématiquement ce genre de mention.

A l'heure où les villes et communes font en sorte de motiver leurs citoyens à procéder à des tris sélectifs et alors que l'on s'inscrit dans une logique de développement durable, il faudrait peut-être s'inquiéter de ce problème de façon à éviter une augmentation inconsidérée de la consommation de papier et, par conséquent, limiter les distributions de toutes boîtes.

Ma question est simple et brève. Ne serait-il pas souhaitable, au-delà des possibilités laissées aux villes et communes de percevoir des taxes en la matière qui ont déjà un effet dissuasif, d'envisager une réglementation de ce secteur ? Le ministre de l'Economie ne devrait-il pas prendre attitude en la matière ou, comme je l'ai dit, envisager une réglementation en la matière ?

Plus spécifiquement, comment pourrait-on faire pression sur le secteur de la distribution privée, dont la part de marché est de plus en plus importante, pour qu'il respecte la mention précitée figurant sur les boîtes aux lettres et qui fait partie des libertés fondamentales du citoyen ?

M. Rudy Demotte, ministre : Monsieur le président, chers collègues, comme chacun le sait, le problème soulevé par l'honorable membre est tout à fait réel.

En tant que ministre soucieux du développement durable, je dois dire que cette pratique occasionne un gaspillage incommensurable de papier. Je suis donc doublement sensible à ce problème.

En ce qui me concerne, je vais mettre en place une procédure concrète après avoir consulté le Conseil de la consommation sur l'opportunité de prendre des mesures.

A priori, comme dans d'autres domaines proches, l'auto-régulation répond à ce type de cas.

A cet égard, je constate que La Poste a montré le bon exemple. Et demain, les distributeurs privés devraient s'aligner sur ce modèle.

Monsieur Frédéric, je vous ferai part des mesures que le Conseil de la consommation préconise en la matière.

Le **président** : L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Mondelinge vraag van mevrouw Frieda Brepoels aan de minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek over "de controle op vuurwerk" (nr. 642)

Question orale de Mme Frieda Brepoels au ministre de l'Economie et de la Recherche scientifique sur "le contrôle des feux d'artifice" (n° 642)

Mevrouw **Frieda Brepoels** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, mijn vragen handelen over de controle op vuurwerk. Deze problematiek krijgt gewoonlijk veel aandacht in de maand december. Als de feestdagen voorbij zijn, kraait er geen haan meer naar. Ik betreur dit omdat ik vaststel dat er steeds meer gevaarlijk tuig op de markt komt en het succes van vuurwerk steeds groter wordt. Begrijp me niet verkeerd, ik heb geen probleem met vuurwerk. Voorwaarde is echter wel dat het veilig is.

Naar verluidt heeft Vlaanderen reeds meer dan 200 politiemensen en rijkswachters opgeleid om de opslag in winkels te controleren. De wetgeving terzake is echter vrij technisch. Bovendien vertoont ze een aantal leemten. Dit bemoeilijkt de controles. De verpakking van het vuurwerk vermeldt niet altijd de nodige gegevens. De controle wordt eveneens bemoeilijkt door de herkomst van het vuurwerk. Er wordt weinig vuurwerk geproduceerd op eigen bodem maar veeleer ingevoerd vanuit Nederland en China. Elk land heeft een eigen wetgeving terzake. Er wordt heel wat gesmokkeld. De Zuid-Europese landen zijn zeer tolerant. Het Noorden is bikkelhard. De strengere Nederlandse wetgeving blijkt echter niet veiliger te zijn voor de consument. Het gerechtshof in Den Haag heeft een Nederlands zaakvoerder met een handel in Limburg tot drie jaar cel veroordeeld omdat hij sinds 1992 honderdduizenden kilo's vuurwerk aan Nederlandse afnemers heeft verkocht. Alhoewel hij in ons land legaal handel drijft, bestempelt de Nederlandse rechter hem als de leider van een criminele bende. Het gerecht stelt dat de Nederlandse wet op economische delicten bepaalt dat deelname aan een economisch misdrijf strafbaar is, zelfs als de deelnemer zich buiten Nederland aan de feiten heeft schuldig gemaakt.

We weten allemaal dat vuurwerk in Nederland alleen de laatste drie dagen van het jaar en onder zeer strenge voorschriften mag worden verhandeld.

Mijnheer de minister, ik ga dieper in op de situatie in ons land. Naar verluidt beschikt de dienst Springstoffen van uw departement, die vuurwerk controleert, slechts over 1 controleur voor heel Vlaanderen. Hij kan onmogelijk voldoende controles uitvoeren in deze eindejaarsperiode.

Mijnheer de minister, ik wens een aantal vragen te stellen. Is het correct dat de technische wetgeving de controles ter plaatse bemoeilijkt? Moet de wetgeving niet duidelijker worden? Is het niet wenselijk dat een aantal gegevens over het vuurwerk verplicht op de verpakking worden vermeld? Is het correct dat slechts 1 controleur beschikbaar is voor de controles op vuurwerk? Houdt het departement er rekening mee dat heel wat Nederlanders naar Limburg afzakken om zich te bevoorraden?

Worden er controles in Wallonië uitgevoerd? Welke maatregelen zult u nemen om de nakende feestdagen veilig te laten verlopen inzake het gebruik van vuurwerk?

Minister **Rudy Demotte** : Mijnheer de voorzitter, collega's, de reglementering op vuurwerk, bestemd voor particulieren, voldoet tot op heden niet. Sinds enkele maanden wordt werk gemaakt van een volwaardige reglementering waarin de veiligheidsvoorschriften voor het gebruik van deze producten moeten worden vastgelegd. Het gaat om een koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 september 1958 houdende een algemene regeling inzake ontplofend vuurwerk en om een uitvoerend ministerieel besluit. De nieuwe reglementering maakt de etikettering op de verpakking van het vuurwerk verplicht. De Raad van State heeft recentelijk een advies verleend en de teksten worden nu aangepast. Het is spijtig genoeg uitgesloten dat de nieuwe regeling nog voor de eindejaarsfeesten in werking treedt. Er worden nochtans dringende maatregelen genomen om in de mate van het mogelijke risico's tijdens de oudejaarsnacht te vermijden. Een ministerieel besluit dat ertoe strekt bepaalde vormen van vuurwerk van een groot kaliber uit de handel te nemen en de verkoop ervan te schorsen zal onmiddellijk worden gepubliceerd. Het besluit is ondertekend door de minister van Consumentenzaken, mevrouw Aelvoet, en mezelf. Het werd genomen op basis van de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van de consumenten. Het verbiedt de verkoop van verschillende soorten gevaarlijk vuurwerk dat te zwaar is of wordt verkocht zonder een gedetailleerde gebruikswijze die is opgesteld in de taal van de regio. De ambtenaren van de Economische Inspectie zullen controleren of dit besluit wordt gerespecteerd.

Wat de personeelsformatie van de controleurs van explosieven betreft kan ik meedelen dat tot op heden in Vlaanderen slechts één persoon in dienst is, hoewel het er volgens de personeelsformatie twee kunnen zijn. Blijkbaar is het moeilijk om een nieuwe controleur aan te werven ter vervanging van een controleur die in mei op pensioen is gegaan. Voor Wallonië voorziet de personeelsformatie in één functie, die momenteel is ingenomen. Een uitbreiding van de personeelsformatie is noodzakelijk. Hopelijk kan dit snel worden opgelost. De Economische Inspectie zal meewerken aan de controle voorzien in het ministerieel besluit inzake de onmiddellijke intrekking van gevaarlijke springstoffen.

Mevrouw **Frieda Brepoels** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, het verheugt mij dat de minister niet alleen op korte termijn maatregelen neemt teneinde een aantal gevaarlijke springstoffen uit de handel te nemen. Hij maakt ook werk van een wijziging van de wetgeving. Dit is een grote stap vooruit.

De **voorzitter** : Het incident is gesloten.

voorzitter

L'incident est clos.

De vergadering is geschorst.

La séance est suspendue.

- De vergadering wordt geschorst om 15.50 uur.

- La séance est suspendue à 15.50 heures.

- La séance est reprise à 16.32 heures.

- De vergadering wordt hervat om 16.32 uur.

Le **président** : La séance est reprise.

De vergadering is hervat.

Mondelinge vraag van de heer Daan Schalck aan de staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling over "de aangekondigde tariefdalings voor elektriciteit met ingang van 1 juli 2000" (nr. 535)

Question orale de M. Daan Schalck au secrétaire d'Etat à l'Energie et au Développement durable sur "la réduction annoncée des tarifs de l'électricité à compter du 1er juillet 2000" (n° 535)

De heer **Daan Schalck** (SP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, collega's, enige tijd geleden - ondertussen bijna 2 weken - heeft de voorzitter van het controlecomité aangekondigd dat er opnieuw tarifieringsmaatregelen zouden zijn en tariefdalings voor elektriciteit voor in totaal ongeveer 6 miljard frank.

Uiteindelijk zou het een technische commissie zijn die zou bepalen naar wie die tariefdalings zouden gaan, maar de voorzitter van dat controlecomité liet al duidelijk uitschijnen dat 4,5 miljard frank zou gaan naar de klanten van intercommunales en 1,5 miljard naar de rechtstreekse klanten.

Hierbij heb ik een aantal bedenkingen. Het is al uit verschillende studies gebleken dat de prijs voor elektriciteit in België voor particulieren - de mensen die afhankelijk zijn van intercommunales -, nog steeds ruim boven het Europese gemiddelde ligt. In tegenstelling daarmee hebben de bedrijven nu reeds aan vrij concurrentiële tot zeer concurrentiële tarieven elektriciteit.

Door de liberalisering van de elektriciteitsmarkt die nu gefaseerd zal worden ingevoerd, zullen het eigenlijk opnieuw de particulieren zijn die pas in laatste instantie van die liberalisering op het vlak van prijs zouden kunnen genieten. Het zijn ook de grotere klanten die gefaseerd daarvan gebruik kunnen maken.

Als ik dan de regeringsverklaring lees, meen ik dat er eigenlijk 3 grote doelstellingen op het vlak van energie inzitten : ten eerste, de liberalisering van de elektriciteits-

markt op zich; ten tweede, lagere prijzen en dit vooral voor particulieren en ten derde, een aantal milieudoelstellingen waaronder onder meer het afbouwen van de kernenergie en het rationeel energieverbruik.

Een aantal binnen- en buitenlandse studies tonen aan dat de prijs een belangrijke rol kan spelen als men wil komen tot een meer rationeel energieverbruik. Veelal wordt gesteld dat heel goedkope prijzen voor grootgebruikers eerder een rem zijn op rationeel energieverbruik dan omgekeerd.

Ik betreur dan ook een beetje dat men nu met een toch aanzienlijke prijsverlaging van 6 miljard een beetje de kool en de geit spaart en niet resoluut durft te kiezen voor de verbruikers die in België nog de hoogste tarieven betalen in Europese vergelijking en die eigenlijk ook kleinverbruikers zijn.

Ik wens een aantal concrete vragen te stellen.

Ten eerste, hoeveel prijsverlaging heeft het controlecomité reeds goedgekeurd sedert 1 juli 1999 ?

Ten tweede, hoe worden die prijsverlagingen verdeeld over de directe verbruikers en de verbruikers die afhankelijk zijn van de intercommunales voor hun elektriciteit ?

Staatssecretaris **Olivier Deleuze** : Mijnheer de voorzitter, ik dank de heer Schalck voor zijn vragen.

Mijnheer Schalck, ik heb hier een schriftelijk, uitgebreid technisch antwoord betreffende de verdeling van die verminderingen, tarief per tarief. Ik zal u dat ook bezorgen.

Zoals u weet, zijn de elektriciteitstarieven ingewikkelde formules en daarom stel ik u voor dit technische antwoord niet te lezen, maar ik zal u een samenvatting geven van die prijsverminderingen.

In 1999 werden twee prijsverminderingen toegepast en 1 aangekondigd die zal worden toegepast vanaf 1 juli 2000.

Zoals u zult lezen, is de eerste prijsvermindering van toepassing vanaf januari 1999. Voor residentiële consumenten bedraagt dit ongeveer 0,3% van hun gemiddelde factuur.

De gemiddelde factuur van een elektriciteitsverbruiker in België bedraagt ongeveer 25 000 frank. Het gaat hier dus over iets meer dan 60-70 frank per jaar. Dat is natuurlijk niet reusachtig en pas van toepassing sinds 1 januari 1999.

Een tweede tariefverlaging van ongeveer 1,2% van diezelfde gemiddelde factuur is van toepassing sinds september 1999.

Olivier Deleuze

Het gaat hier voor een gemiddelde consument over 250 frank per jaar. Er werd een derde verlaging aangekondigd op 23 november 1999 en die zou van toepassing zijn vanaf 1 juli 2000. Er werd een verdeling onder alle consumenten voorgesteld maar de officiële beslissing daarover moet nog worden genomen door de bevoegde instanties van het controlecomité.

Indien de aangekondigde vermindering wordt toegepast in juli 2000, dan gaat het om een daling van 5% voor de gemiddelde residentiële verbruiker en dus ongeveer 1 000 frank per jaar per verbruiker. Samengeteld gaat het, wat 1999 betreft, zowel wat de twee toegepaste tariefdalings betreft als de derde die pas van toepassing zal zijn op 1 juli 2000, over een prijsdaling van 6%.

De tarieven voor de kleine consumenten zijn in België hoog. Dat werd nog bevestigd door een studie, aangevraagd door het controlecomité aan een privé-instelling.

Bovendien mag men zich verwachten aan verdere prijsdalingen, niet alleen omdat in België de prijzen hoger zijn dan in andere landen, maar ook omdat er een liberalisering van de markt is. Dat staat los van het feit of de wet van april of van mei 1999 waarin de termijnen van de liberalisering worden bepaald, onder meer van de intercommunales, zou worden gewijzigd.

Onafhankelijk van die wetswijziging zal er volgens mij toch een prijsvermindering komen. Immers, in een situatie waarin er een stijgende concurrentie is tussen de actoren, komt er uiteraard een prijsdaling. Ik weet wel dat er langdurige contracten zijn, die enkele jaren geleden gesloten werden tussen de intercommunales en de elektriciteitsproducenten. Men mag zich echter aan verdere prijsdalingen verwachten. De details van deze prijsdalingen heb ik hier, tarief per tarief, voorbereid door mijn administratie en voor iedereen beschikbaar.

Tot nu toe werden prijsdalingen aangekondigd voor ongeveer 6%, maar gezien de situatie in andere landen mag men zich verwachten aan prijsdalingen tot 15%. Niemand is daaraan gebonden, maar dit geeft u een idee van de minimumdaling van de prijzen.

De uitdaging voor de staat is ten eerste de snelheid van die prijsdalingen. Ten tweede, welke middelen voor een rationeel energiegebruik zullen worden aangewend, wetende dat er in ieder geval een prijsdaling komt voor de consument ?

De heer **Daan Schalck** (SP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, elke prijsdaling op zich is verheugend. Ik blijf echter bij mijn stelling dat het controlecomité de kans heeft laten schieten om de verbruikers

die hoog scoren in vergelijking met het Europees gemiddelde, aan te pakken. Als we die 6 miljard integraal zouden besteden aan de residentiële klanten is de kloof van 15% al voor de helft gedicht. Voorlopig gaat het niet verder dan 6%.

Men blijft voorlopig op 6% steken. Het controlecomité zou in de toekomst wat progressiever mogen zijn in zijn prijsbeleid en het zou wat meer oog mogen hebben voor de kleine verbruikers, alsook voor de ecologische doelstellingen.

De **voorzitter** : Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van de heer Joos Wauters aan de staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling over "de berging van nucleair afval" (nr. 586)

Question orale de M. Joos Wauters au secrétaire d'Etat à l'Energie et au Développement durable sur "le stockage des déchets nucléaires" (n° 586)

De heer **Joos Wauters** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, de voorzitter van de commissie heeft uw cijfergegevens met dank aanvaard en hij heeft mij meegedeeld dat hij een begeleidende brief gaat schrijven die hij aan elke Belg zou zenden. Onze contacten waren zo goed dat uw uitmuntende informatie inderdaad voor verspreiding in aanmerking komt.

De staatssecretaris weet dat wij tijdens de vorige regeerperiode verschillende vragen hebben gesteld over de berging van laagradioactief afval. Ons standpunt was duidelijk : we zijn voorstanders van bovengrondse opslag omdat nog geen goede methoden voor ondergrondse opslag voorhanden zijn. Een van de belangrijkste punten was de omkeerbaarheid. Daarover bestond geen enkele zekerheid. Ondanks ons betoog heeft de vorige minister beslist het Niras de opdracht te geven om verschillende gemeenten aan te spreken en verschillende sites te bestuderen met het oog op het stockeren van laagradioactief afval. De procedure werd samen met de gemeenten opgesteld. De gemeenten konden zich ook zelf melden.

Volgens onze informatie is bijna geen enkele gemeente op deze vraag ingegaan. De minister had wel zelf nucleaire sites aangewezen. De gemeenten waar deze sites gelegen zijn, waren dus als het ware gevat. De gemeente Dessel is met het Niras aan tafel gaan zitten en heeft een contract afgesloten. De gemeente Mol wijst erop dat ze niet alleen met laagradioactief afval zit opgescheept, maar ook met hoog radioactief afval. Bovendien beperkt

Joos Wauters

het zich niet tot de gemeentelijke grenzen, maar is de hele regio Geel-Mol-Dessel betrokken partij. Er moet dan ook een totaalbeleid worden ontwikkeld, zowel met betrekking tot het laag- als het hoogradioactief afval.

Mijnheer de staatssecretaris, wat is de stand van zaken met betrekking tot de opdracht die aan het Niras werd gegeven? Welke sites en welke gemeenten komen in aanmerking? Is de lijst van de geïnteresseerde gemeenten afgesloten? Welke gemeenten hebben interesse getoond en welke hebben met Niras een contract voor verder onderzoek? Wat is de houding van de staatssecretaris ten overstaan van de gemeente Mol? De gemeenteraad heeft van het Niras geëist dat de hele regio rond de nucleaire site als één geheel wordt beschouwd en dat een onderzoek wordt gedaan over het laag- en het hoogradioactief afval. Kan het Niras hieraan tegemoetkomen?

Ik betwist dat Niras dit kan uitvoeren omdat de vorige regering het instituut daartoe niet de opdracht heeft gegeven.

Mijnheer de staatssecretaris, zijn er reeds procédés voorhanden inzake de omkeerbaarheid als de regering een beslissing neemt met betrekking tot de ondergrondse berging van laagradioactief afval? Welke maatregelen zult u nemen om de omkeerbaarheid te verzekeren? U weet dat de groenen steeds voorstander zijn geweest van een berging op de productieplaats. Dit is, ons inziens, een belangrijk principe om de producent van het afval voor zijn verantwoordelijkheid te kunnen blijven plaatsen. De groenen zijn er als de dood voor dat producenten het afval ergens zouden dumpen zonder er zich verder iets van aan te trekken. Hoe lang duurt de aansprakelijkheid van afvalproducenten?

De Kempen hebben af te rekenen met een groot nucleair passief. De bevolking dringt aan op de sanering ervan. Ik herinner u aan de BPI en -II. Heeft de regering de nodige financiële middelen vrijgemaakt voor de sanering? Wanneer zal de sanering van start gaan?

Staatssecretaris **Olivier Deleuze**: Mijnheer de voorzitter, collega's, er zijn heel wat slechte oplossingen voor de nucleaire afvalverwerking. Een ervan was de openstelling van 98 sites zonder voorafgaand contact met de betrokken gemeenten. De plaatselijke bevolking is terecht gealarmeerd omdat ze niet op de hoogte is van de omstandigheden en de specifieke bergingsmethoden.

Mijnheer de voorzitter, als ik deze problematiek niet wil oplossen, lanceer ik gewoon een plan. Op die manier ben ik er zeker van dat er geen oplossing komt in deze regeerperiode.

Laten we echter ernstig blijven. Ik verwijs naar de passage over nucleair afval in de regeerverklaring. Er wordt uitdrukkelijk vermeld, ik citeer: "Ten slotte zal het nucleair afval bij voorrang geplaatst worden in de reeds gebruikte sites".

U kent deze sites. Er zijn er 4: Dessel-Mol-Geel, Farciennes-Fleurus, Doel en Tihange. Dat zijn de sites waar het nucleair afval bij voorrang zal worden geborgen.

De Kamer heeft onlangs de wet inzake de volksraadpleging goedgekeurd. Het gemeentebestuur kan een volksraadpleging organiseren. Ik vermoed dat geen enkele regering het zou aandurven een site te kiezen in een gemeente die in een volksraadpleging de berging van afval heeft afgewezen.

De bevolking heeft de garantie dat haar advies wordt gevolgd bij het zoeken van een site.

Er werd een bijkomende vraag gesteld inzake mijn standpunt tegenover de gemeenten Mol, Dessel en Geel, die vinden dat de problematiek moet worden geglobaliseerd. Het gaat hierbij niet enkel over de energieproblematiek, maar ook over de veiligheid. De veiligheid behoort echter niet tot mijn bevoegdheid. Het is goed dat deze twee bevoegdheden niet mogen worden gecombineerd. Op 8 december heb ik duidelijk aan de burgemeesters van de drie bovengenoemde gemeenten gezegd dat ik geen enkel bezwaar heb tegen de oprichting van een opvolgingscommissie, die fungeert als orgaan voor de uitwisseling van informatie en voor concertatie tussen de drie gemeenten, en die zich eveneens bezighoudt met het bestuderen van de veiligheidsaspecten. Het FANC, dat tot de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken behoort, zou hierbij eveneens worden betrokken. Ik heb minister Duquesne persoonlijk op de hoogte gebracht van mijn standpunt. Indien de burgemeesters mij hun wensen schriftelijk bezorgen en mij uitdrukkelijk verzoeken hun standpunt duidelijk te maken aan een lid van de regering, zal ik ongetwijfeld op hun verzoek ingaan. Vervolgens zal er een concertatiestructuur totstandkomen tussen de drie gemeenten, die zich niet enkel zal bezighouden met aangelegenheden die mijzelf en het Niras betreffen, maar ook met de zaken die minister Duquesne en het FANC aangaan. Ik vind het overigens niet meer dan normaal dat de bevolking zich bezighoudt met de veiligheidsaspecten.

Wat de omkeerbaarheid betreft, is het moeilijk een oplossing te aanvaarden indien er geen zekerheid bestaat over de hoeveelheid afval. Dit betekent dat de levensduur van de centrales moet vastliggen. Hoe langer een centrale werkt, hoe meer afval ze produceert. Voorts vestig ik de aandacht op het belang van de omkeerbaarheid. Indien er in de toekomst een nieuwe technologie komt over de verwerking van het afval, moet men in staat zijn deze nieuwe technologie toe te passen. Indien men

Olivier Deleuze

daarnaast zou constateren dat het gekozen concept fouten vertoont, dan moet de samenleving in staat zijn in te grijpen en te corrigeren. De omkeerbaarheid is een voorwaarde voor het kiezen van een oplossing. Men verwacht tegen het einde van 2000 een rapport van het Niras over de verschillende opties inzake het stockeren van radioactief afval type A. Wanneer het dossier klaar is, zullen het parlement en de regering beslissen over de stockeringswijze van dit afval. Is het dossier niet klaar, dan zal de beslissing later vallen. Dit hangt niet uitsluitend van mij af, maar onder meer ook van het parlement en van de burgemeesters.

Wat de aansprakelijkheid van de afvalproducenten betreft, is er een zin in de regeringsverklaring die luidt als volgt : "De thans bij wet vastgestelde financiële en juridische verantwoordelijkheden van de producenten zullen behouden blijven." Het gaat over de wet van 8 augustus 1980, die werd gewijzigd door de wet van 11 januari 1991, de ONDRAF-wet. De wet zegt, wat het mandaat van het Niras betreft : "Met het doel de bescherming van de werknemers, de bevolking en het leefmilieu te waarborgen en te verzekeren en de onverminderde juridische en financiële verantwoordelijkheid van de afvalproducenten, wordt de instelling belast met het beheer van het radioactief afval."

Er werd op 30 maart 1981 een koninklijk besluit genomen ter toepassing van de wet van 1980, gewijzigd in 1991. Dat koninklijk besluit zegt : "De tenlasteneming van het radioactief afval door de instelling, met het oog op het vervoer, de conditionering, de opslag en/of de berging ervan, zal het voorwerp zijn van overeenkomsten tussen de afvalproducenten en de instelling. De overeenkomsten bevatten een clause waarin wordt gestipuleerd dat degene die het afval heeft geconditioneerd, verplicht is gedurende een periode die niet meer dan 50 jaar bedraagt, de instelling te vergoeden voor de bijkomende kosten die deze zou moeten dragen tijdens de opslagperiode of tijdens de bergingsverrichtingen en die zouden voortspuiten uit een gebrek dat niet kan worden opgespoord op het ogenblik van de keuring ervan door de instelling, op voorwaarde dat zij deze elementen kan bewijzen."

Ik heb een uitgebreid juridisch advies gevraagd over dit koninklijk besluit. Ik zou willen weten in hoeverre het kon worden genomen ter toepassing van die wet van 1980 en in hoeverre dit koninklijk besluit in overeenstemming is met de zin van de regeringsverklaring inzake de financiële en juridische verantwoordelijkheid van de producent.

Uw laatste vraag betrof de financiering van de passiva BPI en -II. Men moet een onderscheid maken tussen enerzijds, de passiva die reeds werden gedragen door de Staat, volgens de overeenkomst van december 1990 - BPI - en anderzijds, de passiva die tot nu toe werden

gedragen door de producent. Wat de passiva betreft die werden gedragen door de Staat, zie ik niet in waarom de Staat zou beslissen om dat vanaf nu niet meer te doen. Wat de passiva betreft die worden gedragen door de privé-producenten, is er een probleem. De overeenkomst van december 1990 is slechts geldig tot eind 2000. In december 1996 heeft de vorige regering aan de minister, bevoegd voor Energie, gevraagd om terug te onderhandelen teneinde te weten wat zal gebeuren na 2000. De onderhandeling moest plaatsvinden voor juni 1997.

Behoudens verrassingen zie ik geen elementen die wijzen op een onderhandeling met positieve resultaten. Ik heb daar nog niets van gezien. In december 1990 werd een overeenkomst getekend die loopt tot eind 2000. Intussen werd de markt voor elektriciteit geliberaliseerd. De wetgeving van mei 1999 voorziet de mogelijkheid voor de staat om bij de Europese Commissie de erkenning van stranded costs te vragen. Dit wordt gedefinieerd als kosten die privé-actoren hebben aanvaard te dragen omdat zij zich niet in een geliberaliseerde markt bevonden maar die zij in een geliberaliseerde markt nooit zouden hebben aanvaard. Als die kosten als stranded costs worden beschouwd, kan men overschakelen op een tijdelijke formule.

Op 15 oktober 1999 heeft de regering beslist om de Europese Commissie te vragen om de passiva van BP2, een bedrag van ongeveer 13 miljard frank na 2000, te beschouwen als stranded costs. De regering heeft beslist dat als dit wordt aanvaard door Europa, die passiva zullen worden betaald door een heffing op de elektriciteit die wordt geconsumeerd in België als die van nucleaire oorsprong is, hetzij van Belgische, hetzij van buitenlandse kerncentrales. Dat is het spoor dat wordt gevolgd. Wij wachten nu het antwoord van de Europese Commissie af. Als de commissie bevestigend antwoordt, staan wij een grote stap verder. Wij zullen de commissie voor Regulatie van Elektriciteit en Gas dan vragen om dit toe te passen.

Ik weet wel dat er een probleem is bij Belgoproces. Ik heb de vertegenwoordigers van de werknemers vorige woensdag ontmoet en ik heb hen duidelijk gemaakt dat er steeds afval is, of men nu voor of tegen kernenergie is. Het is dus noch een ecologische, noch een sociale oplossing om te zeggen dat men daar niets van wil weten. Wij moeten een oplossing vinden voor het afval. De mensen die indertijd begonnen zijn met het produceren van elektriciteit via kernenergie, hadden niet het minste idee welke oplossing er voor het afval moest komen of hoe dit zou worden betaald. Dat is natuurlijk een onverantwoordelijke wijze van beslissingen nemen.

Uw laatste vraag ging over de timing. Voor het ogenblik heeft Belgoproces een werkprogramma voor de vijf komende jaren. Dat betekent echter niet dat alles zal worden opgelost in de volgende vijf jaar.

Olivier Deleuze

Het laatste document dat ik de commissie kan bezorgen is een tijdschema. Het lijkt heel nauwkeurig te zijn, maar het zou een vorm van sciëntisme zijn om te veel aandacht te besteden aan een schema dat loopt tot 2051-2052. Het is min of meer quatsch om te zeggen dat de schouw in 2051 zal worden ontmanteld. Toch geeft het een idee van de periode die nodig is om de installatie van Belgoproces te ontmantelen.

De heer **Joos Wauters** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, ik dank de staatssecretaris voor zijn deskundig en goed gedocumenteerd antwoord. De omkeerbaarheid blijft in uw beslissing een voorwaarde. Het is beperkt tot de nucleaire sites. Er komen geen andere sites of gemeentes in aanmerking.

Ik ben nieuwsgierig naar het juridisch advies dat wordt verwacht rond de wet en de uitvoering van het koninklijk besluit, want 50 jaar is een beperkte tijd.

Ik verheug me erop dat u de zaak met een open geest tegemoet treedt. Hetzelfde geldt voor de sanering van het nucleair passief. Er wordt blijkbaar een goede procedure gevolgd.

Ik hoop dat de Europese Commissie het licht op groen zet. Dat biedt de mogelijkheid tot heffing rond elektriciteit van nucleaire oorsprong, wat logisch lijkt. We zullen dit dossier goed opvolgen. We constateren in ieder geval een grote openheid in vergelijking met de vorige legislatuur.

De **voorzitter** : Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

- *De openbare commissievergadering wordt gesloten om 17.10 uur.*

- *La réunion publique de commission est levée à 17.10 heures.*
